

Eduskunnan lakiasiainvaliokunta

26.11.2015

Viite: Lausuntopyyntö 25.11.2015 HE 65/2015 vp Hallituksen esitys eduskunnalle eräksi avioliittolain muutoksen edellyttämiksi lainmuutoksiksi

Asia: Ihmisoikeusliiton lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle eräksi avioliittolain muutoksen edellyttämiksi lainmuutoksiksi

Ihmisoikeusliitto kiittää mahdollisuudesta lausua avioliittolain muutoksista. Avioliittolain muutos on tärkeä ja tervetullut uudistus, joka parantaa samaa sukupuolta olevien parien asemaa sekä lisää yhdenvertaisuutta. Keskitymme lausunnossamme transihmisten oikeuksien edistämiseen eli hallituksen esitykseen sisältyvään muutosehdotukseen transseksuaalin henkilön sukupuolen vahvistamisesta (nk. translaki).

On tärkeää, että nk. translaki uudistetaan siten, että laki tulevaisuudessa turvaa jokaisen ihmisen ihmisoikeudet ja perustuu itsemääräämisoikeuteen. Nykyinen lainsäädäntö pitää sisällään useita vakavia puutteita kuten vaatimus lisääntymiskyvyttömyydestä, naimattomuusvaatimus sekä sukupuolensa vahvistavien ihmisten alistaminen monimutkaiselle ja raskaalle prosessille. Myös kansainväliset ihmisoikeuselimet kuten YK:n naisten oikeuksien toteutumista valvova CEDAW-komitea sekä Euroopan Neuvoston ihmisoikeusvaltuutettu ovat huomauttaneet Suomelle näistä transihmisten oikeuksien toteutumisen puutteista.

Pidämme erittäin kannatettavana hallituksen esitystä, jonka mukaan laista poistettaisiin jatkossa nk. naimattomuusvaatimus, eli vaatimus, että sukupuolen vahvistamista pyytävä henkilö ei saa olla avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa. Tämä on kuitenkin vain yksi nykyllä lainsäädännön vakavista ongelmista. Hallituksen tulisi kiireellisesti poistaa laista myös vaatimus lisääntymiskyvyttömyydestä. Tämän lisäksi juridinen ja lääketieteellinen korjausprosessi tulisi jatkossa erottaa toisistaan. Juridisen sukupuolen vahvistamisen pitäisi perustua omaan ilmoitukseen. Prosessiin ei tule sisältyä vaatimusta täysi-ikäisyydestä.

Sukupuolen juridista vahvistamista koskevasta laista tulisi Ihmisoikeusliiton näkemyksen mukaan poistaa säännös, jonka mukaan avioliitto muutettaisiin sukupuolen vahvistamisen yhteydessä rekisteröidyksi parisuhteeksi. Nyt olisi hyvä tilaisuus myös muuttaa nk. translain käsitteistöä ajanmukaiseksi. STM:n työryhmä esitti keväällä 2015 loppuraportissaan lain nimen muuttamista muotoon laki sukupuolen vahvistamisesta, mitä pidämme kannatettavana.

Päivi Mattila
Pääsihteeri
Ihmisoikeusliitto